

Dingsdag den 3den

van Grasmaand.

H O L L A N D.

AMSTERDAM den 3 van Grasmaand.

Op de dagen van den 31sten van lentemaand en van den 1sten en 2den dezer, is, bijzonder in de hoofdstad, zeer luisterrijk gevierd het hooge huwelijk van Z. M. den Keizer der Franschen en Koning van Italie, en hare keizerl. koninkl. hoogh. *Maria-Louisa*, aartshertogin van Oostenrijk, als eene gebeurtenis, hoogst belangrijk in haren aard, en zoo zeer geschikt ter bevordering der belangen van Europa, zoo wel als van het geluk van Frankrijk, en van den welvaart van alle met dat rijk verbonden natien.

Op den 31sten van lentemaand, werd, des morgens ten acht uren, des middags ten twaalf uren en des avonds ten zes uren, het geschut gelost, zoo van de stads-wallen alhier, als van alle Konings schepen en vaartuigen door het geheele rijk, op het koninklijk paleis en alle de publieke gebouwen binnen de hoofdstad wapperden de vlaggen; en op alle Konings schepen, waar ook geposteerd, was het een dag van vreugde; de equipagen waren in hunne beste montering, en de schepen hebben gevlagt, voerende de fransche en oostenrijksche vlag van den voor- en bezwaanstop; al de particuliere vaartuigen binnen de hoofdstad namen aan deze plegtigheid, door het hijschen hunner vlaggen, insgelijks deel, terwijl, gedurende den geheelen dag bij tusschenpuzen het klokkenspel werd gehoord, en de klokken geluid werden.

Des middags van zaterdag ontving de fransche ambassadeur, Z. E. de graaf *de la Rochefoucauld*, de gelukwenschingen van Konings ministers, der groot-officieren van de kroon, der staatsraden en der verdere hooge ambtenaren, binnen de hoofdstad aanwezig; de staatsraad van *Wickevoort Crommelin*, belast met het portefeuille van het ministerie van buitenlandsche zaken, gaf een zeer prachtigen maaltijd, waarop het korps diplomatieke en de groot-officieren van het koninklijk huis waren genoodigd; in den avond van dien dag waren het koninklijk paleis, de woningen van alle Konings ministers, van de groot-officieren van de kroon, van den eerster voorzitter van het hof van rekeningen, van den burgemeester, van de wethouders en van vele anderen, zoo wel als alle publieke gebouwen, op eene prachtige wijze geillumineerd, aan welke illuminatie de fransche ambassadeur, en alle de alhier residerende vreemde ministers, mede een werkelijk aandeel namen, hebbende het hôtel van eerstgemelden ambassadeur bij die gelegenheid in luister uitgemunt; ook heeft de aandacht van eene ontzettende menigte aanschouwers, welke tot deze illuminatie was samengevloeid, bijzonder tot zich getrokken het fraai verlichte kommandant-schip, hetwelk in het IJ ten anker lag, en zoo wel als de groote steenenbrug over den Amstel, eene zeer schoone werking deed, bevorderd door het zachte en stille weder, hetwelk de plegtigheid van den dag zoo zeer begunstigde, dat zelfs een aantal open rijtuigen de stad doorkruisten, en alles is, niettegenstaande den grooten toevloed van rijtuigen en menschen, zonder eenig ongeluk, en in de gepaste vrolijkheid en orde afgevoerd.

Op den volgenden zondag, werd, bij al de kerkgenootschappen, zonder onderscheid, binnen het geheele koninkrijk, naar den aard hunner inrigting, het hooge huwelijk op eene plegtige wijze gevierd: door de onderscheiden leeraren van den godsdienst werden, door gepaste dankzeggingen en gebeden, zoo wel als door het zingen van een *Te Deum*, ter gelegenheid van deze hoogstaande gebeurtenis over dezelve, de beste zegeningen van het Opperwezen afgebeden.

De bezetting der hoofdstad, uit de troepen en de schutterij bestaande, heeft, op dien dag, geparadeerd; zijnde aan deze groote parade door de uitmuntende krijgsmuziek en al de aanwezende generaals, in grooten uniform, de meestmogelijke luister bijgezet. Des middags was er bij den franschen ambassadeur een zeer groot diner, waarop alle Konings ministers, de groot-officieren van de kroon, en het korps diplomatieke, behalve nog een aantal andere aanzienlijke personen, genoodigd waren, gedurende hetwelk zich eene uitmuntende muziek liet hooren, terwijl het hôtel, even als den vorigen dag, was geillumineerd.

Op gister, maandag den 2den van grasmaand, werd door Konings ministers, een prachtig bal en souper in het logement de Doelen op de garnalen-markt gegeven, waarop al de alhier residerende vreemde ministers zoo wel als de hooge ambtenaren en zeer vele personen van aanzien, daar onder al de Franschen, zich in de hoofdstad bevindende, zijn genoodigd, voor het logement de Doelen was, bij deze gelegenheid, eene prachtige illuminatie geplaatst, verbeeldende eenen tempel en colonade,

waar in eene chassinette geplaatst was, vertoonende den genius van Napoleon, zwevende over dat gedeelte van het vaste land, aan hetwelk, door de hooge verbindtenis van de huizen van Frankrijk en Oostenrijk, de vrede en de voorspoed werden toegezegd; de genius hield in de eene hand de huwelijks-fakkelen en in de andere een spiegel uit welks brandpunt de lichtstralen van de fakkel ontleed, op de globe worden nedergeschoten: in het fries van de kroonlijst las men de woorden:

Pax thalami pax orbis erit.

Boven de chassinette waren geplaatst de letters *N. M. L.*, en de dome van den tempel prijkte met den franschen adelaar.

Dit een en ander deed mede eene zeer schoone werking voor het oog van eene menigte aanschouwers, welke, door hunne tegenwoordigheid, aan deze festiviteit een werkelijk aandeel namen.

Het geselschap in de Doelen was zeer talrijk en het souper zeer prachtig; op hetzelfde, zoo wel als op de vorige maaltijden, werden de hooge gezondheden en ter gelegenheid passende toosten gedronken, en alles liep, laat in den morgenstond, in de beste orde en met de meeste regelmatigheid af.

F. R. A. N. K. R. Y. K.

Compiegne den 26 van Lentemaand.

Z. E. de groot-maarschalk is eergister naar Soissons gegaan, om het hôtel te gaan opnemen, hetwelk geschikt is, om Hare Maj. de Keizerin, bij Haren doortocht door die stad, te ontvangen: Z. E. heeft insgelijks de plaats opgenomen, alwaar de tenten, die voor de bijeenkomst Hunner Majesteiten bestemd zijn, zullen worden opgeslagen.

Denzelfden dag is de Keizer op de jagt geweest en heeft een groot aantal fazanten geschoten. Z. M. heeft er, met een page, zes naar de Keizerin gezonden; de overige zijn aan de maarschalken en groot-ambtenaren van het hof uitgedeeld geworden.

Z. M. heeft, zegt men, een zeer gelijkend afbeeldsel van de Keizerin *Maria-Louisa* bekomen. Een aide-de-camp van den prins van Neuchâtel heeft den Keizer een brief van de Keizerin medegebragt, die uit Luneville was gedagteekend.

Z. hoogh. de groothertog van Wurtzburg is gister alhier aangekomen en in het paleis gehuisvest; terstond na zijne aankomst heeft hij eene zamenkomst met den Keizer gehad.

(Journal de l'empire van den 29 van lentem.)

Paris den 27 van Lentemaand.

De Koning van Holland is niet op Saint-Léu, gelijk wij (het onderstaand papier namelijk) gister hebben aangekondigd; Z. M. is te Compiegne en zal de Keizerin tot aan Rrèfms te ontmoeten gaan.

(Journal de l'empire van den 28 van lentem.)

Den 28sten.

Hare Maj. de Keizerin is gister, dingsdag, tusschen 8 en 9 uren, te Compiegne aangekomen. Hare Maj. geniet de beste gezondheid.

(Gazette de France van den 29 van lentem.)

Met berigten uit Londen, loopende tot den 16den dezer, heeft men het volgende:

Den 12den dezer is een oostenrijksche postbode met depêches voor onze regering alhier aangekomen, naar men vernesmt, met de officiële bekendmaking des huwelijks der aartshertogin *Maria-Louisa* met den Keizer der Franschen, en het aanbod der bemiddeling des Keizers van Oostenrijk, tot herstel van den vrede tusschen Frankrijk en Engeland. Op de beurs blijft ook het gerucht stand houden, dat die postbode voorstellen tot onderhandelingen heeft medegebragt. Volgens eenige buitenlandse brieven, zou de Keizer Napoleon, aan eene bezending, die ten gehoor was toegelaten, hebben geantwoord, dat hij den vrede vurig verlangde en zijn geluk volkomen zou zijn, wanneer hij op den krooningsdag der Keizerin kon berigten, dat de vijandelijkheden ter zee hadden opgehouden.

De generaal-majoor, *Grakan*, bevoemd tot bevelhebber der britsche troepen te Kadix, is, den 3den dezer, met een talrijk staf, van Portsmouth derwaarts gezeild, en men meent, dat de aldaar reeds ingeschepte troepen en verscheiden andere, tot buitenlandschen dienst gekommandeerd, eene gelijke bestemming hebben. Men heeft van Kadix brieven, tot den 25sten van sprokkelmaand, berigtende, dat de generaal *Stewart* en alle kundige britsche ingenieurs die stad houbaar oordeelden; derzelver bezetting was thans 24,700 man, als: 16,500 Spanjaarden, 4000 Engelschen en 1200 Engelsch-Portugezen; men was rijkelijk

van levermiddelen voorzien, en de regenbakken waren met water gevuld; de bevolking, voorheen op 50,000 menschen gerekend, was tot 160,000 gestegen. De Franschen bombardeerden alle uur, en taasten de kanonneerbooten en voorhoede der Spanjaarden aan. Koning Jozef had van den generaal *Albuquerque* de overgave der stad geëischt, en, bij weigering, dezelfde met storm bedreigd; den 17den van sprokkelmaand deden de Franschen eenen aanval op het eiland Leon, die afgeslagen werd. De admiraal *Parvis* lag met 4 linie-schepen en 2 fregatten in de baai van Kadix ten anker; het spaansch smaldeel van 14 linie-schepen, lag aan de buitenszijde der Engelschen. Er was te Kadix, alwaar 2 fregatten met 5 millioenen piasters uit Amerika waren aangekomen, een beslag gelegd op alle schepen, met olie, wijn en levensmiddelen beladen. Te Malaga waren 80 duizend pijpen wijn in handen der Franschen gevallen.

Van Gibraltar, alwaar men zich tegen een vijandelyken aanval gereed maakte, heeft men brieven, tot den 26sten van sprokkelmaand, welke bevestigen, dat de vesting Ceuta, twee dagen te voren, door onze troepen in bezit was genomen; de spaansche gouverneur had de inneming niet geweigerd; maar wel, uit gebrek aan levensmiddelen, een bevel van de junta; om 4000 spaansche huisgezinnen te ontvangen. Daar evenwel verscheiden huisgezinnen derwaarts gevlugt zijn, had men hem, op zijn verzoek, 500 tonnen meel toegestaan.

Het bureau van transport heeft den scheeps-eigenaars doen bekend maken, dat de regering een aantal groote met koper gedubbelde transport-schepen voor 6 maanden noodig heeft, en wel zoo dringend, dat men tot 45 schellingen 's maands per ton heeft aangeboden, hetwelk 3 à 4 schellingen meer is; dan naar gewoonte. Men gist, dat die zullen gebruikt worden, om portugeesche troepen naar Brazilië overtevoeren, alzoo de tijd nadert, dat zij het in Portugal niet zullen kunnen houden. Ook heeft men van Rio-Janeiro, van den 16den van louwmaand, bericht, dat men aanstaats maakte tot het ontvangen van eene aanzienlijke zeemagt en van 5000 man troepen, die, op uitdrukkelijk aanzoek van den prins-regent, van Engeland zullen afgezonden worden, onder bevel van den ridder *Sidney Smith*.

Den 6den dezer zeide lord *Darnley*, in de kamer der lords: ik hoor, dat de minister voornemens is, bijna alle onze geregelde troepen op buitenlandsche ondernemingen te zenden: zulks moet noodwendig de grootste bekommernis baren, en zoo geen edele lord die zaak ter tafel wil brengen, zal ik aanstaanden donderdag deswegens een voorstel doen."

In die zelfde kamer las lord *Holland* een fransch officieel stuk, volgens hetwelk de engelsche regering had geweigerd, om over een kartel tot uitwisseling van krijgsgevangenen te handelen, uit vrees, dat daar uit onderhandelingen tot vrede zouden ontstaan. Lord *Mulgrave* antwoordde, dat het kartel, om de bijgevoegde voorwaarden, was afgeslagen; maar dat er niets van vrede was gerept. De zaak werd tot den 19den dezer uitgesteld.
(*Leidsche courant van den 2 van gram.*)

T U R K I J E.

KONSTANTINOPOLEN den 12 van Sprokkelmaand.

Er heeft dezer dagen bij de admiraliteit eenige verandering plaats gehad. De kapitan-pacha en verscheiden andere zee-officieren zijn afgezet. Den post van den eersten heeft de voormalige luitenant des grootviziers, *Tailler-pacha*, weder bekozen. Den derden dag na zijne aanstelling heeft de nieuwe admiraal zich dadelyk naar Bujukdere begeven, om de scheepsafdeeling in oogenschouw te nemen, welke bestemd is, om den mond van den Bosphorus te bewaken.

Het fransch gezantschap heeft allen fransche agenten, consuls en andere ambtenaren in de havens van den Levant bevolen, zich, zonder verzuim, op hunne posten te begeven, dewyl na de laatste omwentelingen verscheiden van deze lieden zich naar de hoofdstad hadden begeven.

Wyl de Joden uit de streek van Balath alhier de staatheid hadden gehad, op de wacht van dit gedeelte der stad, welke uit jadisaren bestond, te schieten, waar door verscheiden gekwetst werden, heeft de regering de schuldigen veroordeeld, om, voor al hun leven, in het krankzinnigen huis opgesloten te worden, en de joodsche natie in deze hoofdstad, tot eene geldboete van honderd-duizend piasters.

Volgens de laatste berigten, die men uit Rudschuck heeft ontvangen, schijnt het, dat de Russen, na het bemagtigen van Brailow, zich bepalen, om zich in hunne bezittingen op den linker-bever van den Donau te vestigen.

In de Dardanellen zijn meer dan 40 schepen bescreven aangekomen, welke voor de hoofdstad bestemd zijn. Deze tijding heeft hier blijdschap verwekt, aangezien het bloed reeds begon te ontbraken.
(*Appelle du Nord van den 27 van lentem.*)

O O S T E R R Y K.

WENEN den 17 van Lentemaand.

Hare Maj. de Keizerin is, den 14den, van de reis, die zij naar Sint-Polten heeft gedaan, alhier terug gekomen. De Keizer, welke zijne doofl. dochter tot aan Kune heeft vergezeld, is nog niet terug.
(*Journal de Francfort van den 26 van lentem.*)

B E U R E A U.

NEURNEBURG den 26 van Lentemaand.

Zijne koninkl. hoogh. de kroonprins van Beieren is, in den nacht van den 21sten, alhier aangekomen, om zich naar Hildburghausen te begeven.
(*Journal de Francfort van den 27 van lentem.*)

D U I T S C H L A N D.

REGENSBURG den 19 van Lentemaand.

De divisie-generaal *Compans*, die ad interim het hoofdkwartier van het leger in Duitschland kommandeert, is 11. nacht van Braunau alhier aangekomen; het is overzulks waarschijnlijk, dat het niet lang zal duren, of wij zullen weten, of het hoofdkwartier alhier zal blijven, dan of het zich verder op zal begeven.
(*Journal de Francfort van den 27 van lentem.*)

CARLSRUHE den 22 van Lentemaand.

Hunne hoogheden de erf-groothertog en de erf-groothertogin zijn, weinig tijd na het vertrek van Hare Maj. de Keizerin naar Parys vertrokken. Hunne hoogheden zullen spoediger dan Hare Keizerl. Maj. in die hoofdstad aankomen, ten einde den ontvangst dier vorstin tegenwoordig te kunnen zijn.
(*Journal de Francfort van den 27 van lentem.*)

FRANKFORT den 25 van Lentemaand.

Bijzondere brieven uit Pruisen kondigen eene zeer nabij zijnde reis aan, die de Koning van Pruisen, vergezeld van den Keizer van Rusland, naar Parys zal doen. Men spreekt noch van het juist tijdstip van het vertrek, noch van den weg, dien zij zullen nemen, noch van het doel hunner reis. Men denkt, dat de Koningin deze beide souvereinen aldaar zal volgen.
(*Publiciste van den 29 van lentem.*)

Van den 27sten.

De majoor von *Arnim*, aide-de-camp van Z. E. den veldmaarschalk graaf von *Kalkreuth*, is gister als postbode hier doorgelopen, gaande van Berlijn naar Parys.
(*Journal de Francfort van den 28 van lentem.*)

WETENSCHAPPEN. AARDRIJKESCHRIJFKUNDE.

Uittreksel uit een artikel uit de *Minerva*, van den heer *Archenholtz*, wegens het oud en nieuw Illyrie.

Op den 21sten van wynmaand des voorleden jaars 1809, vond men het allereerst in het *Giornale di Milano* het volgend fransch-keizerlijk decreet, van den 14den derzelve maand:

„De kreits van Villach, Karniole, het gedeelte van Istrië, voormaals aan Oostenrijk hebbende toebehoord, het grondgebied van Triëst en Fiume, de landen, bekend onder den naam van het Littoraal, het gedeelte van Kroatie, met alles wat op den regter-oever van de San aan Frankrijk is afgegaan, en eindelijk Dalmatie met dezelve eilanden, zullen voortaan den naam van *Illyrische-provintien* voeren."

De Keizer der Franschen heeft met deze woorden eenen nieuwen staat in Europa daargesteld, welke grond, met betrekking tot dezelve ligging en lotgevallen in de voorleden tijden, zeer opmerkingswaardig is. De schrijver van de verhandeling over den vrede van Weenen, en welke verhandeling reeds, in slagmaand 11., in dit dagblad (de *Minerva*) eene plaats is ingeruimd geworden, heeft reeds aangetoond, hoe veel aandacht dit land verdient. Ik zal beproeven eerstelijc alhier de eigenschappen ter neder te stellen, door dewelke de Illyrische provintien zich van alle de overige gedeelten des franschen keizerrijks onderscheiden, en vervolgens, met behulp der inlichting, ons door de geschiedenis aan de hand gedaan, ontwikkelen, welk naastdenkelijk in het vervolg hun lot zal zijn.

Oostenrijk, hetwelk, tot aan den vrede van Weenen, het grootst gedeelte dezer provintien heeft bezeten, heeft dezelve geenszins verwaarloosd; neen, maar veelal aldaar vele instellingen geplaatst, die zeer betamelijk en geschikt zijn, om hunne inwendigen voorspoed te begunatigen. Onder anderen heeft hetzelfde aldaar zeer fraaie wegen doen aanleggen, ten einde men de voortbrengselen van Hongarije naar de vrieje rijks-havens, die aan den oever der Adriatische-zee liggen, zou kunnen vervoeren; havens, welke senen tijd lang zelfs met Venetie om den prijs hebben gedongen, en die hunnen koophandel zeer verre hebben uitgestrekt, ten einde de keizerlijke staten koloniale waren en andere, tot derzelve vertier noodige voorwerpen van weelde, aan te voeren. Middeldarwyl hebben de strategische betrekkingen van het weener hof hetzelfde niet altoos toegelaten, dit gedeelte van het zuidelijk Europa, zoo naar waarde te behandelen, als het mischien wel verdiende. Langen tijd heeft het dezer keten van bergen als een holwerk tegen Italië aangemerkt, tot dat het zich, in den jare 1798, heeft overtuigd, dat die aan hetzelfde geene genoegzame verdediging verschafte, en nimmer kwam het bij hetzelfde op, aan te merken, dat de Alpen in Karinthie en in Karniole mischien behoorden te worden aangezien als hooge torens, van welke men voorwaarts zou kunnen zien, om ontwerpen tot nieuwe veroveringen te vormen.

De Illyrische-Provintien bevatten een bijna overal bergachtig land, en strekken zich uit tuschen Tyrol, het hertogdom Salzburg, de San, de Ionzo en de Adriatische-zee; aan dezelve vereenigt zich Dalmatie, eene smalle strook lands van ongeveer veertig mylen lang, langs de kusten van gemelde zee gelegen. Ten noord-oosten van Dalmatie liggen de turksche provintien Bosnie en Herzegovina, en ten zuiden grenst dat land insgelijks aan turksch Albanie.

Volgens de beste opgaven, hebben de Illyrische provintien eene oppervlakte van meer dan negen-honderd duitsche mylen en eene bevolking van bijna een millioen inwoners.

De inwendige rijkdommen van die landen zijn bekend. Gelegen in het zuiden en onder eene zeer gematigde luchtgesteldheid, vindt men in dezelve den krachtigsten planten-groei; de grond brengt rijst, wijn en zijde voort; de noordelijkste gedeelten, die onder eene eenigzins ruwere luchtgesteldheid liggen, zijn overvloedig in mijnen, en men vermoedt, met eenigen grond, dat de bergen van Dalmatie goudmijnen bevatten. Maar met

Vindt in dezelve geene groote steden; Triest is, met eene bevolking van 25,000 zielen, verre weg de aanzienlijkste.

Alleen in het noord-oostelijk gedeelte zijn de meeste der inwoners van duitsche afkomst; in het zuiden vindt men meest Italianen, ten minsten, die taal heerscht, bijna bij uitsluiting, langs de kust. De inwoners der westelijke provintien zijn bijna allen Wallachijers, Kroaten en andere volken van slavonischen oorsprong; zij dragen groote zorg, hunne zeden en geslachten zuiver en onvermengd te bewaren. Een groot aantal onder hen volgt den griekschen godsdienst. Eenige onder hen hebben eene zuivere krijgs-staatsgesteldheid, of ten minsten, zij gaan altoos gewapend: zoodanige zijn de Kroaten; maar misschien is de levenswijze der Morlakken de oorspronkelijkste en de bijzonderste.

Na mate men verder van Italie afgaat, worden de zeden der inwoners ruwer, en strekken meer naar den kant van die hunner naburen, welke onder turksche heerschappij staan. Kroatie en Dalmatie zijn overzulks de beste scholen, om te leeren, hoe men met die volken moet omgaan. Karniole en Karinthie, die thans gedeelten van de Illyrische-provintien uitmaken, gelijken naar Tyrol, en zijn niet dan duitsche provintien, die op den voet als alle de andere oostenrijksche staten zijn ingerigt. Op de kusten van de golf van Triest, in die stad zelve, mitsgaders in Fiume en in de mindere havens, heerscht de geest van koophandel; men bemerkt daarenboven aldaar slimheid en list. Meer oostelijk, in de binnenlanden, vindt men het volk van slavonische afkomst, het ruwe en onbeschaafde volk, waarvan wij zoo even hebben gesproken, hetwelk, sedert eenwey, deszelfs gebruiken en levenswijze heeft behouden. De Dalmatiërs gelijken naar die Slavoniers; maar die genen, welke op de kusten en eilanden wonen, hebben een' bijzonderen aanleg tot de scheepvaart, zijn uitmuntende matrozen, en bedrijven, even als hunne voorouders, zoo dikmaals zij daartoe gelegenheid vinden, zeerooverijen. Aan het zuidelijkst uiteinde bespeurt men reeds den inborst der hedendaagsche Grieken. Daar bevindt zich het gemeenebest van Ragusa, hetwelk zich op eene bijzondere wijze doet onderscheiden, en dat voormaals even als de oude italiaansche gemeenebesten was ingerigt.

Dit staaltje bewijst, hoe bezwaarlijk het is, Illyrie onder een algemeen oogpunt te beschouwen, en doet bij gevolg eene welgegronde nieuwsgierigheid ontstaan, om te vernemen, hoe zulke onderling verschillende gedeelten, en die zoo verscheiden zijn van de overige deelen van het fransche keizerrijk, zullen kunnen worden ingerigt op eene wijze, dat zij een ééuig geheel zullen uitmaken. Want Illyrie verschilt veel van het koninkrijk Italie, aan hetwelk het ten zuidwesten grenst, en van hetwelk, alhoewel uit landen zamen gesteld, die te voren bijzondere staten uitmaakten, echter de inwoners elkander in taal, zeden en leefwijze, zeer veel gelijken.

Daar de veroveraar dezer landschappen dezelve den ouden sardryks-beschryfkunigen naam heeft teruggegeven, zal het niet ongepast zijn, eens te onderzoeken, welke voormaals de landen waren, die dien naam droegen; welke de omwentelingen zijn geweest, die dezelve hebben ondergaan, en welk hun noodlot was, gedurende het tijdvak van de magt der Romeinen.

De naam van Illyrie werd, eerst door de Grieken, en naderhand door de Romeinen, aan de westelijke kusten van de Adriatische zee gegeven; zij beteekenden daardoor, derhalve, Istrië, Dalmatie en Albanie. De Illyriërs hadden, ongeveer 150 jaar voor den aanvang onzer gewone tijdrekening, een verbond gemaakt met den macedonischen Koning Perseus, en zij verontrustten door hunne zeerooverijen de Romeinen, die toenmaals met dien laatsten Koning der Macedoniërs in oorlog waren; hunne vloot werd echter door de overwinnaars der wereld overwonnen en verstrooid, en terwijl Paulus Emilius in Macedonie voortrukte, veroverde een gedeelte van zijn leger Illyrium en nam Scutari, deszelfs hoofdstad, in. Rome verklaarde het jaar daarzauvolgende Illyrium en Macedonie vrije en verbonden provintien, en het leger trok in Epirus. Om hunne heerschappij te vergrooten, hadden de Romeinen reeds weten gebruik te maken, van alle de inwendige beroerten, die, sinds den dood van Alexander den Grooten de oneensgezinde staten van Griekenland hadden verdeeld; maar het was wezenlijk de verovering van Illyrium, en van Macedonie, die hen het bezit van Griekenland verzekerde.

De Illyriërs zijnde opgestaan, werden door Julius César tot onderwerping genoodzaakt, en hen werd eene schatting opgelegd. Zij stonden, 14 jaren daarna, nogmaals op; maar Octavianus deed hen tot hunnen pligt wederkeeren; zij verloren hunne vrijheid, en al het land, van de rivier de Drina af, tot aan de Arsino in Istrië, werd, onder den naam van Illyrium, een romeinsch wingewest. Hetzelve bestond uit drie districten: Japythia, aan de noord-oostelijke zijde gelegen; Liburnia en Dalmatia, op de oevers der zee gelegen, welke drie districten eigenlijk het Illyrium Barbarum uitmaakten, onder hetwelk de eilanden behoorden; maar het zuidelijk gedeelte, alwaar Dyracchium, thans Durazzo, gelegen was, noemde men Illyrium Gracum. Illyrie was een voordeelig gelegen land, om de verschillende gedeelten van het ontzaggelijk romeinsche rijk aan elkander te verbinden. De groote landen, ten noorden en ten westen van hetzelfde, tusschen de Iau en den Donau gelegen, tot aan de grenzen van Hongarië toe, vormden het zoogenoemde Norica, en behoorden insgelijks den Romeinen toe, zoo wel als het zuidelijk gedeelte van Hongarië, ten noorden van de Sau, hetwelk men Pannonia gewoon was te noemen. Niet lang daarna werden die beide landen aan Illyrium gehecht, hetwelk, daardoor, eene groote uitgestrektheid ten noorden verkreeg. In de landen, die heden Beieren en Bohemen uitmaken, zoo wel als ten oosten van Pannonia, haren

den zich woeste en ontambare volkeren, die reeds van vroege tijden herwaarts bewezen hadden, hoe gevaarlijk zij voor het romeinsche rijk konden worden; ook moest men altoos talrijke legers tegen hen doen optrekken, om hen in toom te houden. Deze kragtheeren nu legerden gewoonlijk in Illyrium, en bereikten niet alleen hun oogmerk, om die provintie tegen de aanvallen des vijands te dekken, maar namen welhaast een groot deel aan de omwentelingen, die in het rijk voortsleiden, en reeds in de eerste eeuw, zien wij hen behulpzaam zijn, tot de verheffing van Keizer Otto ten troon. Het was en die zelve legioenen, die over Aquilea in Italie rukten, en die zich, in naam van Vespasianus, van Rome meester maakten.

Onder de regering van Keizer Domitianus trokken de Daciërs den Donau over, vielen in Hongarië en bedreigden het noord-oostelijk gedeelte van Illyrium. De Keizer trok hem persoonlijk met een ontzaggelijk leger tegen, zonder ze te kunnen onderwerpen; aan Trajanus echter gelukte zulks te doen, maar het was niet, dan na krachtadige pogingen. In Illyrium het middelpunt van gedenkwaardige gebeurtenissen. Keizer Aurelianus, een Illyriër van geboorte, versamde aldaar de legers, met dewelke hij de Allemannen, die tot in het noorden van Italie waren doorgedrongen, had verslagen, en met dewelke hij de Gothen uit Tracie verdraven had. Diezelfde Keizer, welke, uit dien hoofde, de tweede grondlegger des rijks genoemd werd, vertrok insgelijks uit Illyrium, om Palmyra te gaan aanvallen en de Koningin Zenobia te bevechten.

Men kan in de geschiedenissen lezen, hoe belangrijk Illyrium, voor zoo verre het eene grens-provintie was, voor het romeinsche rijk werd. In deze belangrijkheid werd welhaast door de romeinsche Keizers zelve erkend; want, toen Diocletianus in het romeinsche rijk, hetwelk zoo hevig geschokt was, eene hervorming te weeg bragt, en hetzelve, ten dien einde, in vier groote gedeelten verdeelde, die ieder door eenen bijzonderen vorst, onder den naam van Cesar, zouden worden beheerscht, maakten Tracia en Illyrium zamen een dezer gedeelten uit. Hij gaf het bestuur over hetzelfde aan Cesar Galerius, die uit dat gedeelte van Dacia geboortig was, hetwelk in Illyrium was ingelijfd, en die het land met wijsheid regeerde. Hij deed, onder anderen, in Pannonia, ten zuiden van den Donau, verscheiden bosschen omverhakken en eenige kanalen graven.

Toen Diocletianus (in 305) afstand had gedaan, begaf hij zich naar Sallano (thans Spalatro), in Dalmatia; hij bouwde aldaar, onder andere prachtige gebouwen, vier tempels, waarvan de een, nog heden, tot hoofdkerk voor die stad dient, en vergat, in zijne afzondering, den last des troons. Toen Constantinus het geheele rijk onder zijne beheersching had gebracht, vereenigde hij, in zeker opzigt, Italie en Azie, door middel der Illyrische provintien. Bij de verdeeling, die hij van het rijk maakte, in vier groote prefektschappen, werd Illyrium Occidentale eene der vier groote provintien van het prefektschap Italie; maar Macedonie en Dacia maakten een bijzonder prefektschap uit, onder den naam van Illyrium Orientale.

Het Illyrium Occidentale bevatte toenmaals de provintien, genaamd: Dalmatia, Savia, Pannonia prima, Pannonia secunda, Noricum Mediterraneum en Noricum ripense, en behelsde, bij gevolg, het land, hetwelk begrepen is tusschen de Iau, den Donau en de Middellandsche-zee.

Wanneer in de 4de eeuw de Barbaren, uit het noorden en noord-westen, meer en meer voortdrongen, zien wij de romeinsche Keizers alles in het werk stellen, om zich in de bezitting van Illyrium te handhaven; men moest niettemin van tijd tot tijd aan de Barbaren de noordelijke gedeelten afstaan, die door hen bebouwd werden; en deze maakten van dezelve gebruik, om hunne veroveringen naar het zuiden uit te breiden. Den ontzaggelijken Attila echter gelukte het, het eerst, door de inneming van Aquilea, dit bolwerk van Italie te vernietigen; en hier door haande hij zich eenen weg in Italie, waar andere zwermen Barbaren niet zielden, hem te volgen. Van dien tijd af aan moest het westen niet meer in de gedachten nemen over het costen te heerschen; ja zelfs het denkbeeld daarvan scheen hersenschimmig, en Illyrium verloor deszelfs naam, ten minsten met betrekking tot deszelfs voormalige beteekenis en belangrijkheid.

Indien wij nu eens het oud Illyrium met de thans bestaande en door Keizer Napoleon gestichtte Illyrische provintien vergelijkt, zullen wij, in verschillende opzichten, een treffende overeenkomst in derzelve bijzondere betrekkingen ontdekken.

Het oude Illyrium was ten noorden en ten noord-oosten omringd door vijandelijke volken; nieuw Illyrie grenst insgelijks aan staten, die het fransch keizerrijk niet zijn onderworpen. Hetzelve dringt in de oostenrijksche staten, waarvan het is afgezonderd en in het turksch grondgebied. Het vormt, even als het oude Illyrium, een natuurlijk bolwerk voor Italie, met hetwelk het, zoo te land, als ter zee, onmiddellijk gemeenschap heeft; het wordt, wat meer is, even als voorheen, bewoond door verschillende volken, die gedeeltelijk nog woest zijn, en het groot verschil van grond, in dit land, waarvan wij in het begin dezer hebben gewag gemaakt, komt insgelijks volkomen overeen met dat van het oud Illyrium, hetwelk echter veel beter bebouwd was, dan het heden is. Thans, nu dit land met een groot keizerrijk vereenigd is, heeft het den invloed hernomen, die het van den beginne op het Oosten had; een' invloed, welke door de romeinsche geschiedenis genoegzaam is bewezen.

Z E E T D I N G.

Den 1sten van grasmaand, niets binnengekomen; uitgezeld P. Durkee, de Spey, naar Baltimore, J. J. Kuijper, de 3 Gezusters, naar Sable d'Olonne; S. Joukes, Celes, naar Oostende; C. Pieters, Hoop, P. Klinkert, goede Wil, en J. H. Middel, Vr. Rienskina, alle naar Bergen; H. A. Balmer, jonge Frederik, naar Christiaansand; W. Fecker, Juvr. Heester, naar Fahrland. De wind O. Z. O.

R U B L I E K E F O N D S E N.

Den 28sten van lentemaand waren, op de beurs van Parijs, de 5 pCt. geconsol. interest, doende met 22 van lentem. 1810, 81 fr. 0 c.; de actien van de bank, met den 1sten van louwmaand, 1277 fr. 50 c.

De beurs, rijs van diverse effecten was, op maandag den 2den van grasmaand 1810, te Amsterdam, als volgt:

Table with columns for bond types (e.g., Oude obligatiën, Receptissen) and their corresponding values and interest rates.

A M E R I K A N S C H E F O N D S E N.

Table listing American bonds such as 'Bij van Staphorst' and 'Bij Idem' with their respective values and interest rates.

D E N E M A R K E N.

Table listing Danish bonds and certificates, including 'Op de kroon' and 'Op de bank'.

O O S T E R R I J K S C H E K E I Z E R L I J K E.

Table listing Austrian bonds and certificates, including 'Op de weenerbank' and 'Rusland'.

M I N I S T E R I E V A N J U S T I T I E E N P O L I T I E.

De gebroeders van Olesf, 's Konings boekverkoopers, te Amsterdam en in den Haag, hebben, van maandag den 28sten tot zaterdag den 31sten van lentemaand 1810, voor de koninklijke bibliotheek en het ministerie van justitie en politie, ontvangen drie exemplaren van ieder der navolgende uitgekomen werken:
Beitler, Leerrede, over psalm 16, vs. 12, groot 8°; in den Haag, door de erven J. Thienrij en C. Mensing.
F. Gedjke, Latijnsche christomathie, 2de druk, in 12°; te Leiden, bij A. en J. Honkoop.
Six nouvelles sonatines pour le piano forte, par Steibelt, livr. 2, 4°; te Rotterdam, chez L. Plattner.
Trois duos pour deux flutes, par Furstenau, nouv. 6, 4°; te Rotterdam, chez le même.
Verhandeling van Teffers tweede genootschap, 17de stuk, in 4°; te Haarlem, bij Beus.
Van Engelen, Zamenkomsten over de scheikunde, 1ste deel, in 8°; te Amsterdam, bij Immerzeel en comp.
Thalia en Melpomene, 11de deel, klein 8°; te Amsterdam, bij van Esveldt Holtrop.
Oude van Weiburg, tooneelspel, door Rijneveld, klein 8°; te Amsterdam, bij van Kesteren.
Rekenboek voor de scholen in ons vaderland, door van Wijck, 3de druk, 1ste stuk, klein 8°; te Amsterdam, bij van der Heij.
Het borstbeeld, of de konigaarsche deserteur, tooneelspel, door Vredenberg, klein 8°; te Amsterdam, bij Mars.
Mengelwerken door Barbez, 1ste deel, 1ste stuk, in 8°; te Amsterdam, bij van Vliet.
Verhandeling over het puntlicht, door Witsen Geijsbeek, in 8°; te Amsterdam, bij Geijsbeek.

M A A N D - W E R K E N E N C A T A L O G U S S E N.

Bibliotheek van theologische letterkunde, 1810, n° 2.
Vaderlandsche bibliotheek, 1810, n° 4.
letteroefening, 1810, n° 3 en 4.
De recensent, 1810, n° 10.
Amsterdamsche mercurius, 6de deel, 5de stuk.
Maandelijksche boekzaal, 6ste deel, n° 3.
Catalogus van boeken, welke verkocht zullen worden, den 2den van grasmaand 1810, te Leeuwarden, door Smalenburg.

Wordt geadverteerd, dat op de requeste aan Z. M. den Koning, door Johan Willem Bierschell, wonende hiunen Amsterdam, gepresenteerd, waarbij dezelve heeft verzocht, dat het Zr. Maj. mogte behagen, om, ex plenitudine potestatis, te verklaren, dat, mits de suppliant gehouden blijvende het effect van het door hem geproponneerd accoord, ook aan de niet getoekend hebbende, en mitsdien aan alle zijne crediteuren gezamenlijk te doen genieten, hij suppliant van alle verdere aanspraak van gemelde crediteuren, welke pretentien hiunen oorsprong hebben uit eenige handelingen, anterior herfstmaand 1809, zal zijn en blijven gelibereerd, het hoog nationaal gerechtshof van dit koninkrijk. (aan hetwelk het voorsz. request door Z. E. den minister van justitie en politie, ten fine van consideratien en advis is toegezonden,) bij appointement van den 19den van lentemaand 1810, den suppliant, benevens alle deszelfs crediteuren, welke het voorsz. ten requeste gemelde accoord niet hebben getoekend, heeft geordonneerd, om, op maandag den 14den van bloemaand 1810, te comparen voor de raden mrs. Jacob Fenwick van der Gon en Ulrich Herman Sijpkens,

als commissarissen, die hen zullen hooren en den rade rapport doen; met intimatie, dat de non-comparanten zullen gehouden worden zich met het geen in deze, door het hof zal worden geadviseerd, te hebben geconformeerd; en zal inmiddels het voorsz. request en appointement, mitsgaders accoord, ter visie liggen, te Amsterdam, ten kantore van mr. W. J. van Hamelsveld, procureur voor welgemelden hove.

Alzoo de personen en goederen van Willem Frederik Wieman en Helena Volkerts, echtelieden, wonende te Westzaandam, op henlieders verzoek en vrijwillige overgift, door schepenen der banne Westzaanen, op heden, zijn gesteld onder de curatele van Gerrit Uthoorn, Gerrit Mulder en Hendrik Volkerts, allen mede te Westzaandam woonachtig, met interdictie, om, van nu voortaan en zoo lange deze gedecerneerde curatele niet legaliter zal zijn opgeheven en buiten effect gesteld, niet te mogen handelen, of contracteren noch eenige andere verbiudende engagementen aantegean, wordt daarvan aan een iegelijk, die zulke zoude moghen concerneren, bij deze kennis gegeven.

Banne Westzaanen, In kennis van mij, den 31sten van lentemaand 1810. H. C. GÖBEL, secretaris.

M I N I S T E R I E V A N D E N W A T E R S T A A T.

De minister van den waterstaat zal, onder deszelfs nadere approbatie, door den inspecteur in het 2de district, J. Peereboom Bz., op donderdag den 5den van grasmaand 1810, op het eiland Texel, publiek, doen aanbesteden:

- 1°. Den aanleg van 27 roeden rijs- en steen-docering, het zetten van 52 roeden aangelegde als mede het volvoeren van 70 roeden steen-docering, bestoven het dorp het Oude Schild, in drie perceelen.
2°. De opnemng van 53 roeden vervallen rijs-beslag en aanleg van een rijs- en steen-docering voor het hoornder Nienwland, in één perceel.
3°. De stroo- en helm-beplanting, mitsgaders het rijden in de zanddijken en duinen van voorschreven eiland en annex Eijerland.

De bestekken zullen acht dagen bevorens ter lezing liggen, te Amsterdam, in het turfschip van Breda; te Zaandam, in den otter; te Alkmaar, in het heeren-logement; te Hoorn, in het engemaakte schip; te Enkhuizen, in het hof van Holland; te Medemblik, in de valk; op Wieringen, de Heider, op Texel, in de logementen, en zal door den optiger in loco aanwijzing worden gedaan en bij denzelfden onderrigting te bekomen zijn.

De magistreat der stad Harderwijk is van voornemens, om, te overstaan van den inspecteur bij 's rijks waterstaat, A. H. J. van der Plaats, publiek, en op nadere approbatie van Z. E. den minister van den waterstaat, aantebesteden:
Het maken van een nieuw oever-werk, langs de noozijde van het huijterland voor de stad Harderwijk gelegen, benevens de reparatie der werken aan de westzijde van het gemelden buitenland.
Deze besteding zal gedaan worden, op het stads-raadhuis, den 9den van grasmaand 1810; en het bestek daarvan, bevorens ter lezing liggen, te Amsterdam, in het turfschip van Breda; te Haarlem, in het gulde vliet in den Haag, in het bossche veerhuis; te Werkendam, Hardinxveld en Sliedrecht, in de voornaamste herbergen; te Deventer in de halve maan; te Zutphen, in de prins, en te Harderwijk, in het wapen van Amsterdam, en in het wapen van Zutphen; terwijl de aanwijzingen drie dagen te voren, op de plaats, alwaar de profils der werken uitgeslagen zullen zijn, gedaan worden.

J U D I C A T U R E over de middelen te water en te lande.

V E R K O O P I N G V A N S C H E P E N.

De vendumeester in het departement der middelen te water, te Harlingen, zal, ten overstaan van den commissaris-generaal des Konings, in voorsz. departement, op vrijdag den 27sten van grasmaand 1810, des namiddags ten 5 uren, te Delfzijl, ten huize van de wed. Helperi, publiek verkoopen:

Een welbezeild bomschip, genaamd de Hoop, genomen door den franschen kaper la. Prosperes, lang over steven 40 voet, wijd over zijn berghouten 15 1/2 voet, hol 7 voet, met al zijn rondhouten, staand en loopend want, ankers, tonwen en zeilen, en verdere scheepsbehoelten, zoo als bij voorsz. schip, te Delfzijl liggende, zal bevonden worden.

Op tijd en plaats voorsz. zullen, ad opus jus habentium, worden verkocht: drie mitscheepjes, liggende aldaar, genaamd

- De Jonge Jan, laatst gevoerd door Berend Kinkel,
De Vrouw Jantje, laatst gevoerd door J. M. Schoenmaker,
De twee Gebroeders, laatst gevoerd door van de Wal,
Alles breeder op de inventarissen gespecificeerd, welke in tijds bij den vendumeester van Nooten, te Harlingen, en te Delfzijl, bij den heer Jan Jansen Vos, te bekomen zullen zijn.

V E R K O O P I N G V A N E E N P R I J S S C H I P.

De vendumeester in het departement der middelen te water, te Harlingen, zal, ten overstaan van den commissaris-generaal des Konings, in voorsz. departement, op dinsdag den 17den van grasmaand 1810, des namiddags ten 5 uren, te Bolm, op Ameland, ten huize van den kastelein Metz, publiek, ad opus jus habentium, verkoopen:

Een welbezeild galjasschip, genaamd de Vriendschap, laatst gevoerd door schipper Pieter T. Berg, genomen door den franschen kaper le Heros du Nord, lang over steven 77 voet, wijd over de berkhouten 24 1/2 voet, hol in het ruim 11 voet, met zijn rondhouten, staand en loopend want, ankers, tonwen en zeilen, zoo als bij voorsz. schip, op Ameland liggende, zal bevonden worden; breeder op den inventaris gespecificeerd, welke in tijds bij den vendumeester van Nooten, te Harlingen, te bekomen zal zijn.

I N T E N D A N C E v a n ' s K O N I N G S H U I S.

De intendant-generaal van 's Konings huis, als daartoe door Z. M. den Koning gequaliceerd, zal, op vrijdag den 25sten van bloemaand 1810, des namiddags ten vier uren precies, ten huize van George Klanck, op het Dom-kerkhof, binnen Utrecht, publiek, doen veilen, en aan de genoegbiedenden verkoopen:

De privative koninklijke domeinen van Amelisweerd, bestaande in:
De ambachts-heerlijkheid van Amelisweerd; de ridder-hofstad van Amelisweerd, van ouds genaamd Groenewoude;
De ridder-hofstad, Oud-Amelisweerd; mitsgaders vier kapitale boeren-hofsteden, en verdere lauderijen, daar annex.
Alles in onderscheiden perceelen, zoo als nader geannonceerd en breeder omschreven zal worden, in de te affigeren biljetten; zijnde inmiddels nadere onderrigting te bekomen ten kantore van den koninklijken notaris Hendrik van Ommen, binnen Utrecht, alwaar de bewijzen van eigendom en conditien van verkoop vier weken vóór de veiling, ter examinatie van een ieder in gereedheid zullen zijn.

D I R E C T I E v a n d e P U B L I E K E D O M E I N E N.

De commissie van administratie, residerende te Breda, zal, door dezelve geconmitteerd, op vrijdag den 20sten van grasmaand 1810, des morgens ten tien uren, ten huize van de weduwe G. Heesters, te Oosterwijk, in het departement Brabant, in het openbaar doen aanbesteden, het herstel der parochiale kerk, te Oosterwijk voornoemd, mitsgaders het bouwen van een toren aan dezelve, op den voet der bestekken daar van vvaardigd, waarvan de conditien en voorwaarden, vier weken bevorens ter visie en lezing zullen liggen, ten huize van voorsz. wed. G. Heesters, te Oosterwijk, alsmede ten kantore van den rentmeester der domeinen, mrs. J. Baastens, te Tilburg, des morgens van 9 tot 12, en des namiddags van 3 tot 6 uren, nitgezonderd op zon- en feestdagen.
Tilburg, den Op orde van de commissie voornoemd, den 14den van lentemaand 1810. J. F. J. B A E S T E N.